

Розв'язування задач.

Мета.

Освітня. Відпрацювати навички розв'язування задач на рух тіла у полі земного тяжіння.

Розвиваюча. Розвивати логічне та абстрактне мислення.

Виховна. Виховувати культуру оформлення розрахункових задач.

Тип уроку. Формування знань, умінь, навичок.

План

1. Актуалізація опорних знань.
2. Вчимося розв'язувати задачі.
3. Домашнє завдання.

Хід уроку

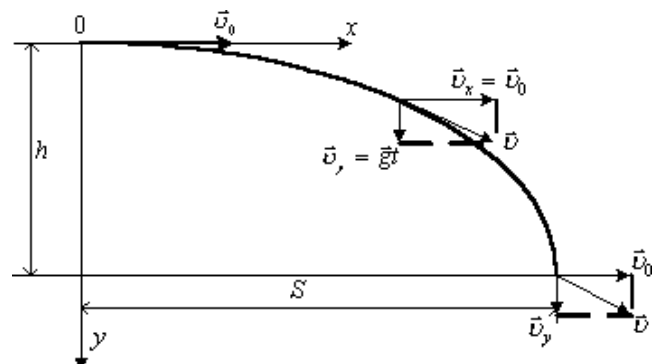
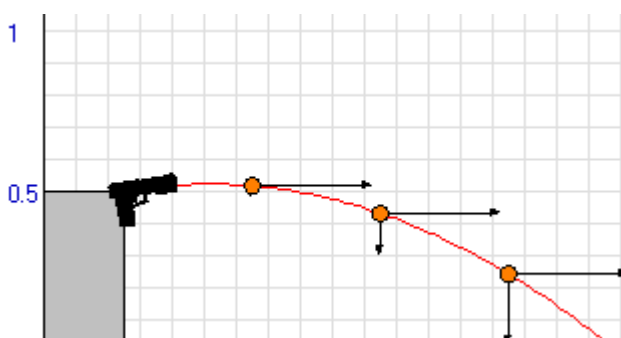
1. Актуалізація опорних знань.

Перевірка розв'язків домашніх задач.

2. Вчимося розв'язувати задачі.

Розглянемо рух тіла, **кинутого горизонтально зі швидкістю v_0 з висоти h над Землею і під кутом α до горизонту з початковою швидкістю $\vec{v}_0$** . Такі рухи складаються з двох незалежних один від одного рухів: рівномірного в горизонтальному напрямі (рух за інерцією) і рівноприскореного у вертикальному напрямі (вільне падіння внаслідок притягання до Землі).

Рух тіла, кинутого горизонтально зі швидкістю v_0 з висоти h над Землею

1. Проекції швидкості на координатні осі OX та OY:

$$v_{0x} = v_0, \quad v_{0y} = 0.$$

2. Координати x та y :

$$x = v_0 t, \quad y = \frac{1}{2} g t^2.$$

3. Параметрам руху: h — висота тіла над землею (координата y), s — дальність польоту тіла (координата x).

4. Якщо координата y набуває від'ємного значення, то тіло *опустилось нижче від горизонтального (нульового) рівня землі*.

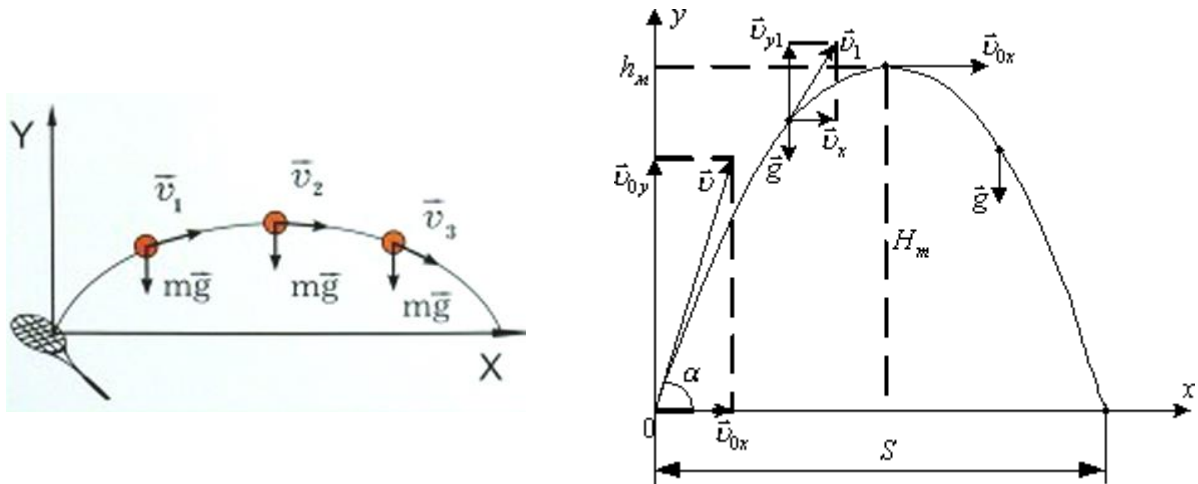
5. Основні параметри цих рухів — час польоту тіла, дальність польоту:

$$t_{\text{пол}} = \sqrt{\frac{2h}{g}}, \quad l = v_0 \sqrt{\frac{2h}{g}}.$$

6. Залежність y від x :

$$y = \frac{g}{2v_0^2} x^2, \quad \text{або} \quad h = \frac{g}{2v_0^2} l^2.$$

Рух тіла, кинутого під кутом α до горизонту з початковою швидкістю $\vec{v}_0$.

1. Проекції швидкості на координатні осі OX та OY :

$$v_{0x} = v_0 \cos \alpha, \quad v_{0y} = v_0 \sin \alpha$$

2. Координати x та y :

$$x = v_0 t \cos \alpha, \quad y = v_0 t \sin \alpha - \frac{gt^2}{2}$$

3. Параметрам руху: h — висота тіла над землею (координата y), s — дальність польоту тіла (координата x).

4. Якщо координата y набуває від'ємного значення, то тіло *опустилось нижче від горизонтального (нульового) рівня землі*.

5. Основні параметри цих рухів — час польоту тіла, дальність польоту, висота підняття, та час підняття до найвищої точки — визначаються за такими формулами:

$$t_{\text{під}} = \frac{v_0 \sin \alpha}{g}, \quad t_{\text{пол}} = \frac{2v_0 \sin \alpha}{g},$$

$$h_{\text{max}} = \frac{v_0^2 \sin^2 \alpha}{2g}, \quad l = \frac{v_0^2 \sin 2\alpha}{g}$$

6. Залежність y від x :

$$y = x \tan \alpha - \frac{gx^2}{2v_0^2 \cos^2 \alpha}$$

Задача 1. Тіло, що було кинуто горизонтально з висоти 19,6 м, впало на землю на відстані 80 м від місця кидання. Визначити швидкість кидання і кут, який утворює швидкість в момент падіння з горизонтом.

Дано:

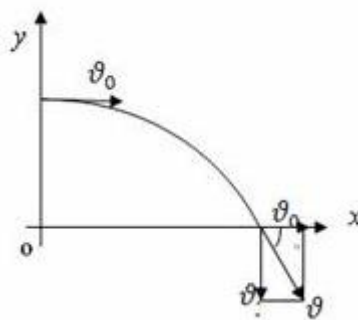
$$h = 19,6 \text{ м}$$

$$l = 80 \text{ м}$$

$$v_0 = ?$$

$$\alpha = ?$$

Розв'язання:

Рух по горизонталі – рівномірний із швидкістю $v_x = v_0$, а рух по вертикалі – рівноприскорений $v_y = gt$

Для рівномірного руху:

$$v_0 = v_x = \frac{l}{t}$$

Час руху по горизонталі буде такий самий, як і по вертикалі.

З формули:

$$h = \frac{gt^2}{2} \Rightarrow t = \sqrt{\frac{2h}{g}}$$

$$\text{Отже, } v_0 = \frac{l}{\sqrt{\frac{2h}{g}}}$$

$$v_0 = \frac{80 \text{ м}}{\sqrt{\frac{2 \cdot 19,6 \text{ м}}{9,8 \text{ м/с}^2}}} = 40 \frac{\text{м}}{\text{с}}$$

$$\text{Знаходимо кут: } \tan \alpha = \frac{v_y}{v_x}$$

$$v_x = \sqrt{2gh}$$

$$v_x = \sqrt{2 \cdot 9,8 \text{ м/с}^2 \cdot 19,6 \text{ м}} = 19,6 \text{ м/с}$$

$$\tan \alpha = \frac{19,6}{40} = 0,49, \quad \alpha = \arctan 0,49 = 26^\circ 10'$$

$$\text{Відповідь: } v_0 = 40 \text{ м/с} \quad \alpha = 26^\circ 10'$$

Задача 2. Снаряд вилетів із гармати під кутом 60° до горизонту з початковою швидкістю 40 м/с, Визначити максимальну висоту підйому, дальність польоту і час польоту.

Дано:

$$\alpha = 60^\circ$$

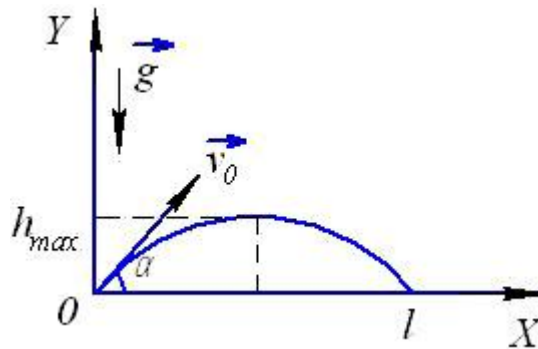
$$v_0 = 40 \text{ м/с}$$

$$h_{\max} - ?$$

$$l - ?$$

$$t - ?$$

Розв'язання

Систему відліку пов'язано із Землею. Вісь OX спрямуємо горизонтально, вісь OY — вертикально вгору. Початок системи координат розташуємо в кінці ствола гармати, вважаючи, що він міститься на поверхні Землі; за початок відліку часу оберемо момент вильоту снаряда зі ствола.

Максимальна висота підйому:

$$h_{\max} = \frac{v_0^2 \sin^2 \alpha}{2g}$$

Дальність польоту:

$$l = \frac{v_0^2 \sin 2\alpha}{g}$$

Час польоту:

$$t_{\text{пол}} = \frac{2v_0 \sin \alpha}{g}$$

$$t = \frac{2 \cdot 40 \text{ м/с} \cdot 0,87}{10 \text{ м/с}^2} = 6,8 \text{ с}$$

$$h_{\max} = \frac{40^2 \cdot \text{м}^2/\text{с}^2 \cdot 0,87^2}{20 \text{ м/с}} = 60 \text{ м}$$

$$l = \frac{2 \cdot 40^2 \text{ м}^2/\text{с}^2 \cdot 0,87 \cdot 0,5}{10 \text{ м/с}^2} = 136 \text{ м}$$

Відповідь: $t = 6,8 \text{ с}$; $h_{\max} = 60 \text{ м}$; $l = 136 \text{ м}$.

3. Домашнє завдання.

Повторити тему.

Задача 1. Снаряд, який вилетів з гармати під кутом до горизонту, впав на землю через 18с. Якої найбільшої висоти досяг снаряд? З якою початковою швидкістю він вилетів, якщо кут вильоту 30° ? Яка дальність польоту?

Задача 2. Снаряд із пружинного пістолета, що встановлений горизонтально на висоті $h = 40 \text{ см}$, вилітає зі швидкістю $4,5 \text{ м/с}$. Визначте горизонтальну дальність польоту снаряду.

Підготуватися до контрольної роботи: “Закони динаміки”.